

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка**

Факультет іноземної та слов'янської філології

Кафедра теорії та практики романо-германських мов

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. декана факультету
іноземної та слов'янської
філології
Н.І. Кириленко
«30» серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія мови

галузь знань 01 Освіта / педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта « Мова і література (французька)»

додаткова спеціальність 014 Середня освіта «Мова і література (англійська)»

освітньо-професійна програма Середня освіта (Французька та англійська мови)

Мова навчання французька

Погоджено науково-методичною
комісією факультету іноземної та
слов'янської філології
«30» серпня 2019 р.
Голова
Семеног О.М., д.пед.н., проф.

Суми - 2019

Розробник: Боряк Надія Олексіївна, старший викладач кафедри теорії та практики романо-германських мов

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри теорії та практики романо-германських мов

Протокол № 1 від «28» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри
Солощенко В. М., к.п.н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Перший (бакалаврський) рівень	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
3-й			
Семестр			
5-й			
Лекції			
14 год			
семінарські			
16 год.			
Самостійна робота			
58 год.			
Консультації:			
2 год.			
Вид контролю: екзамен			
Загальна кількість годин - 90			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Основною метою курсу історії французької мови є формування у студентів цілісної системи уявлень про розвиток мови, починаючи від латини до сучасної французької мови, розширення загального кругозору студентів та комунікативної компетенції

Досягнення мети передбачає розкриття таких завдань: формування лінгвістичної орієнтації студентів, вміння адекватно оцінювати одержану лінгвістичну інформацію, усвідомлення багатства світових культур, сприяти формуванню вміння використовувати інформацію про розвиток мови для ефективного пояснення мовних явищ при роботі в школі.

Студенти повинні знати: основні етапи розвитку мови, історичні умови розвитку мови кожного етапу, фонетичну структуру кожного етапу: парадигматичні зміни, синтагматичні модифікації, орфографію; граматичну структуру, розвиток синтаксису, словотворення, особливості і тенденції кожного етапу, лінгвістичні терміни, необхідні для розуміння та аналізу всіх аспектів розвитку мови.

Студенти повинні вміти: користуватися різноманітними словниками, пояснити етимологію та орфографію французьких слів, діакритичні знаки, читати, розуміти та аналізувати літературні тексти кожного етапу розвитку мови, читати спеціальну літературу з історії мови.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-2. Здатність використовувати набуті знання й розуміння предметності та професійної області.

ЗК-4. Здатність застосовувати досягнення інформаційних та комунікаційних технологій у вирішенні своїх професійних та життєвих завдань.

ЗК-6. Здатність сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів професійної етики.

ЗК-10. Здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки й соціального життя, вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень з високим рівнем самостійності

Професійні (фахові) компетентності спеціальності.

ФК-3. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії іноземної мови, теорії та історії зарубіжної літератури в середніх навчальних закладах, практиці навчання іноземної мови й зарубіжної літератури.

ФК-4. Здатність знаходити, використовувати навчальну й наукову інформацію, у тому числі іншомовну, у галузі філології та методики викладання на паперових та електронних носіях.

ФК-5. Здатність самостійно опанувати нові знання, критично оцінювати набутий досвід із позицій останніх досягнень філологічної науки та соціальної практики.

ФК-6. Здатність використовувати чотири види мовленнєвої діяльності на базі достатнього обсягу знань із фонетики, граматики, лексики, орфографії, пунктуації та лінгвокраїнознавства.

ФК-7. Здатність володіти системою лінгвістичних знань, що включає в себе знання основних явищ на всіх рівнях мови і її функціональних різновидів.

ФК-10. Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі теорії на практиці.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна передбачає попереднє засвоєння практичного курсу французької мови, практичної фонетики, практичної граматики та країнознавства.

3. Результати навчання за дисципліною

Знання	ПРЗ 2 ПРЗ 4	ПРЗ-2. Знання та усвідомлення принципів, форм, сучасних методів, методичних прийомів навчання предмета в закладах загальної середньої освіти. ПРЗ-4. Знання та усвідомлення сучасних філологічних і дидактичних засад навчання іноземної мови та світової літератури, особливостей використання мовних одиниць у певному контексті.
---------------	------------------------------	--

Уміння	ПРУ 1 ПРУ 5	ПРУ-1. Уміння оперувати базовими категоріями та поняттями спеціальності. ПРУ-5. Уміння застосовувати різні види аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильової своєрідності, місце в літературному процесі.
Комунікація:	ПРК 1 ПРК 2 ПРК 3	ПРК-1. Володіння комунікативною компетентністю з української та іноземної мов, здатність удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень. ПРК-2. Володіння основами професійної культури, здатність створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та іноземною мовами. ПРК-3. Здатність забезпечити діалог культур у процесі вивчення іноземної мови та світової літератури, та уникати культурних конфліктів, створити умови для міжкультурної комунікації.
Автономія	ПРА 3	ПРА-3. Уміння навчатися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання студентами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного та підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів під час відвідування лекцій, участі у семінарах, виконання тестових завдань, написання реферату та виконання інших видів самостійної роботи. Поточний контроль складається з таких компонентів:

- 25 балів: оцінювання навчальних досягнень на лекційних заняттях-написання блиц-тестів.
- 40 балів: участь у семінарах (5 балів за кожний семінар) – підготовка аналітичних звітів та доповідей і пред'явлення результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань,

виконання практичних індивідуальних завдань, виконання завдань тестового контролю.

- 10 балів: контроль самостійної роботи – підготовка до семінарів та опрацювання теоретичного матеріалу, виконання домашніх завдань, написання реферату.

Результатом підсумкового контролю є екзамен.

Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студентів для підсумкового контролю з дисципліни (екзамен)

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
23-25	Оцінка виставляється за правильну, ґрунтовну та повну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, творче висвітлення проблем та якісне виконання практичного завдання.
20 - 22	Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем та не зовсім якісне виконання практичного завдання.
16 - 19	Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, наведення з певною допомогою викладача адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем, виконання практичного завдання з окремими негрубими помилками.
12-15	Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка проте відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним виконанням практичного завдання.
9 - 11	Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка містить певні негрубі помилки,

	відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу та недостатньо якісним і неповним виконанням практичного завдання.
6-9	Оцінка виставляється за неправильну, неповну відповідь, відсутність міцних знань з питань курсу, за неякісне виконання практичного завдання.
1 - 5	Завдання не виконано

Розподіл балів

Поточний контроль								Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7					
Поточний контроль								65	75	25	100
5	10	10	10	10	10	10					
Контроль самостійної роботи								10			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно

60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Тести, реферат, екзамен.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Галло-романська та старофранцузька мова.

Тема 1. Розмовна латина.

Романізація Галії. Фонетична структура. Синтагматичні модифікації. Граматична структура: тенденції до аналітизму мови. Лексика. Порівняльна характеристика романських мов

Тема 2 . Галло-романська мова.

Фонетична структура: дифтонгізація наголошених голосних, втрата ненаголошених голосних, як вираження тенденції до окситонічного наголосу; розвиток афrikат, спрощення груп приголосних (тенденція до відкритого складу, характерної для звукової системи французької мови).

Основні зміни в області граматичного строю – розвиток аналітичних тенденцій в системі іменників та дієслів.

Лексика (запозичення, деривація). Перші історичні пам'ятки французької мови (Турський собор, Страсбургські клятви).

Тема 3. Старо-французька мова.

Феодалні відносини у Франції IX – XIII ст. Історичні умови розвитку діалектів. Місце шампанського та пікардського діалектів. Початок формування письмової літературної мови. Співвідношення літературної мови та діалектів.

Фонетична структура: назалізація голосних, система дифтонгів, наявність трифтонгів, африкати, фрикативні приголосні, приголосні германського походження, зникнення s перед голосною та кінцевої t після голосної.

Граматична структура: Іменник. Категорії роду, числа, відмінку, особливості граматичного вираження родового та давального відмінків. Початок формування означеності та не означеності. Основні випадки вживання означеного та неозначеного артиклів.

Прикметник. Типи прикметників. Порівняльний ступінь.

Займенник. Особові займенники (суб'єктивні та об'єктивні). Присвійні займенники. Основні випадки вживання паралельних форм (самостійні та несамостійні) присвійних займенників.

Дієслово. Категорії особи та числа, їх вираження за допомогою сильно розвинутої системи флексій. Категорія часу – слаба диференціація часових відносин. Спосіб дієслів: перевага модальних відносин над часовими, широке використання Subjonctif.

Синтаксис. Просте та складнопідрядне речення. Порядок слів та його специфіка в старофранцузькому періоді. Особливості структури відносних та умовних речень. Підрядні сполучники та способи їх формування.

Лексика. Суфіксація та префіксація як основні способи словотворення в старофранцузький період. Запозичення.

Тема 4. Середньо-французька мова.

Історичні умови розвитку мови. Мовне об'єднання Франції на основі центральнофранцузького діалекту. Двомовність в адміністративній роботі та в судочинстві: вживання французької мови поряд з латиною в юридичних та офіційних документах.

Фонетика: система голосних, тенденція до утрати голосних, ослаблення кінцевого e як прояв тенденції до зникнення слів з парокситонним наголосом. Зміни в системі приголосних. Спрощення

аффрикат. Початок ослаблення кінцевих приголосних, зміни в характеру наголосу.

Вимова та орфографія. Перші спроби встановлення орфографічних норм французької писемної мови.

Граматична структура. Іменник. Втрата флексій відмінків. Продовження процесу формування категорії означеності та неозначеності: більш широке вживання означених та неозначених артиклів. Поява партитивного артикля.

Дієслово. Диференціація часових відносин і більш чітке розмежування у вживанні часів. Розвиток сполучень особових форм дієслів *aller* та *venir* з інфінітивом для вираження початку та завершення дії. Уніфікація іменних та дієслівних форм.

Лексика . Запозичення, деривація, семантичні зміни. Становлення наукової термінології.

Тема 5. Французька мова 16 сторіччя. Зміст: Історичні умови розвитку національної мови. Мовна політика Франциска Першого. Ордонанс Віллер-Котре як юридичне оформлення французької мови у функції державної, витіснення латини. Розширення суспільних функцій загально-французької літературної мови. Поява перших французьких граматик. Плеяда. Теорія та практика мовного збагачення у поетів Плеяди.

Фонетика. Становлення фразового наголосу. Розвиток *liaison* – його характер. Зміни в вимові приголосних. Монофтонгізація дифтонга *au* та трифтонга *eau*. Формування системи носових голосних.

Активізація процесу установлення орфографічних норм в зв'язку з розвитком книгодрукування (Мегре та прибічники збереження традиційної орфографії).

Граматична структура. Іменник. Процес подальшого розвитку категорії означеності / неозначеності

Продовження уніфікації форм в системі іменників та прикметників.

Дієслово. Подальші зміни в системі часових та модальних форм. Формальні та функціональні зміни Subjonctif : поява Subjonctif в підрядних реченнях після дієслів, які виражають почуття, остаточне витіснення його з умовних речень.

Синтаксис. Тенденція до зникнення необґрунтованої інверсії та до закріплення конструкції з прямим порядком слів. Питальне речення – зміна його структури. Розвиток і диференціація типів складнопідрядного речення. Ускладнення системи підрядних сполучників. Розвиток інфінітивних та прислівникових конструкцій.

Лексика. Латинізми. Неоднорідність словотворення цього періоду. Роль італійських запозичень, їх звукова та семантична характеристика.

Тема 6. Ново-французька мова (XVII-XVIIIст.) Зміст: Мовні теорії Малерба та Вожла, як спроба звузити норми загально французької літературної мова, приблизити її до мовного узусу придворної аристократії (критика поняття « аристократична мова XVII ст.). Створення французької Академії та її роль в створенні лексичних норм літературна французької мови. Боротьба А.Фюрентьєра з консервативними установками Академії ; його словник (« Dictionnaire universel »), як вираження більш прогресивних поглядів буржуазії, яка розвивається. Мовний пуризм XVIII ст. Вольтер як видний представник цього напрямку. Революція 1789 року, її вплив на розвиток французької національної мови. Розробка граматичної теорії в XVIII ст.: раціоналістична граматики Арно та Лансело.

Фонетика. Подальший розвиток якісних відмінностей голосних. Завершення утворення сучасної системи носових голосних. Остаточне витіснення слів з парокситонним наголосом з зв'язку з зникненням з вимови кінцевого e. Порушення тенденції до відкритості складу в зв'язку з латинськими та італійськими запозиченнями.

Грамматична структура. Остаточне оформлення категорій означеності неозначеності іменників Розвиток складної системи службових слів. Завершення процесу уніфікації дієслівних форм. Завершення диференціації у

вживанні passé antérieur та plus-que-parfait. Співвідношення у вживанні форм passé composé та passé simple. Розмежування у вживанні форм на –ant.

Синтаксис. Розповсюдження зворота est-ce que.

Лексика. Продовження формування словотворчих типів на книжній основі, збагачення словникового запасу латинізмами. Запозичення з англійської мови.

Тема 7. Сучасна французька мова (XIX-XXIст.) Зміст: Літературна та розмовна мова. Боротьба романтизму проти класицизму. В.Гюго та його «Préface de Cromwell». Словники (Dictionnaire de l'Académie, Dictionnaire national ou Dictionnaire universel de la langue écrite et parlé, par Poitevin, Dictionnaire de la langue française, par Littré, Grand dictionnaire universel du XIX s. par P.Larousse, Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française, par Robert). Граматики та праці по історії мови (« La pensée de la langue » de F.Brunot, « Essai de grammaire de la langue française » de J.Damourette). Діалекти (провансальський, валлонський, пікардійський, лотаринзький).

Особливості та тенденції граматичної структури.

Лексика. Деривація. Запозичення. Арготизми.

6.2.Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	пр	конс	ср		лек	пр	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Розмовна латина.	12	2	2		8					
Тема 2. Галло-романська мова.	12	2	2		8					
Тема 3. Старо-французька мова.	12	2	2		8					
Тема 4. Середньо-французька мова.	12	2	2		8					

Тема 5. Французька мова 16 ст.	12	2	2		8					
Тема 6.Ново- французька мова (XVII-XVIII ст.)	16	2	4		10					
Тема 7. Сучасна французька мова (XIX-XXI ст..)	14	2	2	2	8					
Усього	90	14	16	2	58					

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розмовна латина.	2
2	Галло-романська мова	2
3	Старо-французька мова.	2
4	Середньо-французька мова.	2
5	Французька мова 16 сторіччя	2
6	Ново-французька мова (XVII-XVIII ст.)	4
7	Сучасна французька мова	2

Рекомендована література

Базова

1. Шигаревская Н.А. Précis d'histoire de la France. Москва, Просвещение, 1985
2. Скрелина Л.М. Хрестоматия по истории французского языка. Москва, Высшая школа, 1985
3. Morochkina Galina. La langue et la civilisation française à travers des siècles. Вінниця, Нова книга, 2011

Допоміжна

1. Катагощина Н.А. История французского языка. Москва, Высшая школа, 1979
2. Henriette Walter. Robert Lafont. Le français dans tous les sens. Paris, 1988
3. Albert Dauzat. Histoire de la langue française. Paris, Presses Universitaires de France, 1959
4. Huchon M. Histoire d la langue française. Paris, Librairie Générale Française, 2002
5. Michel Perret. Introduction à l'histoire de la langue française. Paris, SEDES, 1998

6. Picoche J. Marchello-Nizia C. Histoire de la langue française. Paris, Nathan, 1996
7. Stepanova O. Histoire de la langue française. Textes d'étude. Moscou, Ecole supérieure, 1975
8. Thomasset C. Pour lire l'ancien français. Paris, Nathan, 1993
9. Seguin J.-P. La langue française du XVII siècle. Paris, 1972
10. Thérive. Libre histoire de la langue française. Paris, 1954